

Stichting het Limburgs Landschap

Geiten als grazers in mergelgroeven

In de laatste decennia is door dagbouwwinning in Zuid-Limburg een aantal open mergelgroeven ontstaan. Deze zijn gebruikt voor de productie van grondstoffen voor cement of kalkmeststof.

Inmiddels zijn ze grotendeels uit de productie en hebben een natuurbestemming gekregen. Vooral openheid, dynamisch karakter en wisselende klimatologische omstandigheden bepalen er voor een belangrijk deel de floristische en faunistische rijkdom. Denk daarbij aan bijzondere soorten als Vroedmeester- en Geelbuikvuurpad, Oehoe, Zuidelijke oeverlibel, Staartblauwtje en varensoorten.

Zonder beheer groeien groeven in korte tijd dicht en verdwijnen de bijzondere natuurwaarden. Om dat te voorkomen zijn in 2012 in de Curfsgroeve nabij Berg Nederlandse landgeiten ingezet (47 exemplaren op een oppervlakte van 25 ha gedurende de winter en 30 gedurende het zomerhalfjaar). Deze lijken bij uitstek geschikt om houtige gewassen in toom te houden. Over begrazingsbeheer in groeven en in het bijzonder met geiten is echter zo goed als niets bekend. In de eerste helft van 2014 heeft Martine Lemmens als stagiair onderzoek gedaan naar schilgedrag van geiten in de Curfsgroeve. In proef-

Nederlandse landgeiten,
beheerders van de Curfsgroeve.
(foto: Henk Heijligers)

vlakken zijn alle bomen en struiken onderzocht op schilsporen, waarbij duidelijk werd dat effecten uit de winter 2012/13 en 2013/14 apart te onderscheiden waren.

Het bleek dat globaal de helft van de bomen was geschild, waarvan weer de helft al was afgestorven. Vooral Es, Zwarte els, esdoorns, Hazelaar, Rode kornoelje en Wilde lijsterbes werden door de geiten aangepakt. De omvang van de stammetjes, de nutriëntensamenstelling van de bast en het gemak waarmee dit afgeknaagd kan worden spelen een belangrijke rol bij het al dan niet schillen.

De strengheid van de winter heeft tevens invloed. In de eerste [streng] winter werd drie keer zoveel geschild als in de matig strenge winter die volgde. De geiten vervullen inmiddels een belangrijke rol in de Curfsgroeve. Voor beheersing van met name Acacia's blijven echter aanvullende (mechanische) beheermaatregelen nodig.

Henk Heijligers, medewerker voorlichting

Literatuur

Lemmens, M.M.H.J., 2014. Schil/graasgedrag van geiten in de Curfsgroeve. Wageningen Universiteit, Wageningen.

Het Groninger Landschap

Ijsvogels reageren positief op storm

Op 28 oktober 2013 raasde er een zware storm over Nederland. Op dat moment zaten de loofbomen nog volop in blad en in de bossen waren de gevolgen van de storm goed zichtbaar. Veel afgewaaid takken en complete bomen die omwaaiden. De storm had een negatief effect op de lanen en houtsingels, maar pakte ook positief uit. Veel bomen zijn met kluit en al omgewaaid en doordat een deel van de kluiten nog in de grond zit, groeien de bomen door wat zorgt voor grote variatie en structuur in het bos.

De omgewaaide wortelkluiten blijken een grote aantrekkingskracht te hebben op Ijsvogels. Ijsvogels worden normaal gesproken vooral geassocieerd met een stromende beek waar ze hun nest uitgraven in een steile oever. Daar waar dat niet voor handen is wordt naar alternatieven gezocht, bijvoorbeeld in een wortelkluit of steile slootkant. In 2015 is in de provincie Groningen onderzoek gedaan naar verschillende soorten broedlocaties. Van de 29 nesten die zijn gevonden bleken er 24 in kluiten van omgevallen bomen te zijn uitgraven en slechts 5 in een steil talud. Een aantal nesten is gevonden

Wortelkluit met twee nestingen van ijsvogel midden in perceel naaldbos (foto: Het Groninger Landschap).

in omgewaaide bomen waarvan de kluit grensde aan watergangen. Water onder de nestingang blijkt voor de Ijsvogel echter geen vereiste te zijn. Het merendeel (19) van de nesten zat in kluiten van bomen die midden in het bos lagen, tot wel 2-300 meter van het water. Het broedsucces was hoog. Veel paren hebben 2-3 keer gebroed en het aantal uitgevlogen jongen was ook goed met 5-7 per broedsel.

In de loop van 2015 ontstond de vraag: hebben de Ijsvogels een alternatief als de wortelkluiten er niet zijn? Om deze vraag te beant-

woorden zijn verschillende territoria uitgekamd op alternatieve broedmogelijkheden. In het merendeel van de territoria bleken er geen alternatieven te zijn. Veel Ijsvogels hadden dus niet kunnen broeden als de storm van 2013 niet had plaatsgevonden. Het lijkt erop dat naast de strenge winters vooral de aanwezigheid van nestgelegenheid bepalend is voor de omvang van de ijsvogelpopulatie in Groningen.

René Oosterhuis, Rayonbeheerder, Het Groninger Landschap